

**SEMNIFICAȚII POLITOLOGICE ȘI SISTEMICO-
METODOLOGICE ALE CORELAȚIEI DINTRE BIOETICĂ ȘI
SECURITATEA UMANĂ**

SPRINCEAN SERGHEI,
*doctor în politologie, conferențiar universitar,
cercetător științific coordonator,
secretar științific al
Institutului de Cercetări Juridice și Politice
al Academiei de Științe a Moldovei
Chișinău, Republica Moldova
sprinceans@yahoo.com*

Rezumat: *Dimensiunea non-militară a securității a câștigat teren în fața celei militare, mai cu seamă în ultimele decenii. Motivul principal este simplu și evocat mult prea des în studiile de securitate: conștientizarea faptului că, odată cu sfârșitul Războiului Rece, amenințarea militară de mare amploare s-a diminuat, fiind înlocuită de noi riscuri, pericole și amenințări de natură politică, economică, socială, ecologică etc. Cu toate acestea, se constată existența unor constante determinante pentru perioada post-război rece: nevoia de democratizare și dezvoltare nu numai a fostelor țări comuniste, ci și a altor state slab dezvoltate din toată lumea.*

Securitatea umană, ca o nouă concepție constructivistă în studiile de securitate care a determinat apariția de noi dimensiuni în cercetarea domeniului securității, a fost generată de critica la adresa neorealismului și înseamnă asigurarea securității concentrată pe interesele și nevoile individului uman, iar interesele de securitate ale colectivității și statului sunt secundare și inferioare ca prioritate față de securitatea persoanei.

Ca rezultat al evidențierii rolului individului în procesul de securizare, problema securității capătă noi valențe, pe lângă cele militare, precum aspecte economice, ecologice, societale, politice, chiar și lingvistice și discursive (Jaap de Wilde) sau semnificații etice prin implicarea sistemului de principii morale și valori personale ale individului. În acest ultim context, securitatea devine o problemă de etică în condițiile în care securizarea se remarcă ca o componentă de bază a realizării binelui comun.

Elaborarea de către biologul american Van Rensselaer Potter a teoriei bioetice - concepție a supraviețuirii și securizării globale a

progresului social, securitatea și depășirea crizelor globale poate fi un obiectiv realizabil doar în condițiile bioetizării politicului și a vieții sociale prin promovarea unor astfel de principii precum cel al biocentrismului, coevoluției, responsabilității, cooperării atât dintre state și alte instituții internaționale, responsabile de implementarea strategiei de dezvoltare durabilă, cât și dintre societate și natură.

Cuvinte-cheie: Securitate umană, corelație, criză globală, supraviețuirea omenirii, bioetică, abordare sistemică.

POLITICAL AND SYSTEMIC-METHODOLOGICAL MEANINGS OF CORRELATION BETWEEN BIOETHICS AND HUMAN SECURITY

Abstract: *Non-military dimension of security became more important than the military one especially in the last decades. The most important reason of this is often present in security studies: together with the end of Cold War the military menaces have diminished, being replaced by new risks, dangers and dangers of political, economic, social or environmental nature. In the same time, there are several determinant constants for the period of post-Cold War such as: need of democratization and development, not only of past communist countries but of all developing countries in the world.*

Human security as a new concept, from the perspective of defining of its basic components: liberty of necessities and liberty of fear, strongly supports the fulfilling of most important social and political objectives and purposes of bioethics. The liberty of necessities become an achievable goal, as a state where the specific needs of human being (physiological, spiritual and social political) will not impede anymore his personal progress as a source of insecurity, impoverishment and pauperization. The freedom of fear is, moreover a psycho-emotional state of the human being, allowing him to be exempted of worry and dread of future as a natural outcome of implementation of sustainable and rational, equitable and participative policies and strategies.

As a result of stressing of the role of individual in the process of securitization, the problem of security becomes more complex, enriched with such new aspects beside military as economic, environmental, societal, political and even linguistic land discursive (Jaap de Wilde) or with ethical

meanings by referring to the system of moral principles and values of individual. In this last context, security becomes a problem of ethics in conditions of necessity to fulfill the common good.

The discipline of Bioethics, founded more than 40 years ago by American biologist Van Rensselaer Potter as an appropriate set of theoretical and practical methods and tools to counter the global problems, becomes more actual than never as an element which catalyzes and generates macro-systemic social, economic and political changes and permutations in conditions of aggravation of global multiaspectual crisis. Bioethics, actually, deals with correlation and adaptation of social mentality, of social moral and value systems to most fundamental needs of contemporary human civilization as the necessity to survive in sustainable conditions, by overcoming global menaces and to assure global security for a better future of the offspring of contemporary humankind.

Keywords: Human security, correlation, global crisis, mankind survival, bioethics, systemic approach.

Evoluția rapidă a crizei fără de precedent a moralității omului, degradarea catastrofală a stării ecologice de pe Terra, imposibilitatea omenirii de a-și controla impactul nociv asupra mediului ambiant, incapacitatea omului de a se adapta la fel de rapid la schimbările climei și fluxurile informaționale ale civilizației tehnologice, toate cele enumerate mai sus ridică în fața științei viitorului noi provocări și noi sarcini, astfel încât devine evident că va avea sorți de izbândă doar acel tip de știință care vine în ajutorul omului și a omenirii, în perspectiva concretă de elaborare a strategiei generale de supraviețuire a omului ca specie. Astfel că, cu siguranță, putem afirma că imperativul primordial al societății de mâine devine evitarea celui mai mare pericol din istoria omenirii de până acum care rezidă în amenințarea cu dispariția completă a Omului.

Știința contemporană reprezintă o comuniune bine încheagată de idei și paradigme, metodologii și construcții teoretice, care sunt bine pregătite pentru o eventuală criză a praxisului uman și care, în situații extreme, ar fi capabilă să acorde un suport și sprijin substanțial efortului lui Homo Sapiens de a găsi soluții eficiente în perioade scurte de timp. Aceasta începe să devină, și cu timpul va reprezenta o direcție strategică de dezvoltare a științei, și anume este vorba de creșterea expresă a capacității științei viitorului de a fi mai mobilă, mai maleabilă și mai deschisă posibilelor

inconveniențe și schimbări ale principiilor tradiționale ale științei [1, p. 146]. Netradiționalul, inventivitatea și noutatea începe să domine gândirea științifică ca și pe cea profană și, peste o perioadă, inevitabil, va ajunge să fie exacerbată și exagerată și acest principiu și pilon al cunoașterii științifice al viitorului pe perioada crizei fără de precedent ce va amenința omenirea cu dispariția acesteia. Erodarea pilonilor de bază, a postulatelor fundamentale cu trecerea timpului și cu schimbarea priorităților, este tot atât de naturală în cadrul dezvoltării științei ca și pentru organizarea și funcționarea corpului social. În orice caz, schimbările majore fundamentale se produc la intervale temporale importante și sub presiunea substanțială a necesităților emergente, încadrate în anumite crize revoluționare de proporții globale, față de care nici un domeniu social nu rămâne indiferent, vibrând în felul său propriu, modificându-se și adaptându-se în căutarea unor soluții vitale.

Dat fiind faptul că omenirea la ora actuală deja este puternic afectată de criza globală care o solicită din ce în ce mai mult, presupunem că o astfel de renunțare la specificul și caracterul relevat mai sus, al științei contemporane abia perceptibil astăzi, dar care va deveni marcant pentru știința de mâine, va deveni cu adevărat actuală numai după depășirea completă a crizelor contemporane și înlăturarea definitivă a pericolelor ce amenință acum Omenirea. Perioada post-criză trebuie să preocupe comunitatea științifică mondială, deoarece anume regândirea principiilor existenței umane și priorităților acesteia, a valorilor și imperativelor societății de poimâine ne va deschide și va limpezi cu adevărat realitatea asupra posibilităților de organizare strategică a societății zilei de mâine, adică pe perioada cea mai definitorie în lupta hotărâtoare și bătălia finală cu criza mondială pluridimensională.

În vederea realizării obiectivului de depășire a crizei mondiale și de asigurare a supraviețuirii omenirii în condițiile date, sunt antrenate importante forțe atât intelectuale, de elaborare teoretică a planului și programului de ieșire din criza globală, cât și forțe cu caracter aplicativ de implementare a strategiilor date. Din acest punct de vedere, se remarcă domeniul bioeticii ca ”o punte către viitor”, fondat acum 50 de ani de către biologul american Van Rensselaer Potter, în calitate de set special de cunoștințe științifice și practice pentru realizarea depășirii crizei mondiale prin revizuirea fundamentelor morale a relațiilor societății umane cu natura înconjurătoare [2, p. 17]. Alături de calea și metoda bioetică de realizare a depășirii sustenabile a crizei globale de către umanitate se mai amintește de potențialul pozitiv și creativ al procesului de scientizare a practicilor publice

de guvernare, de gestionare a afacerilor etc., precum și de astfel de căi de combatere a crizei mondiale precum intelectualizarea societății – creșterea ponderii și rolului social al intelectualității, sau securizarea proceselor sociale prin sporirea gradului de protecție a colectivităților umane și omului în contextul dezvoltării tehnologiilor și cunoștințelor potențial periculoase [3, p. 115].

La momentul actual, biotehnologiile vin cu soluții reale, ingenioase, inedite, uneori geniale la multiple problemele de o importanță cardinală pentru progresul societății umane precum biotehnologiile din domeniul ingineriei genetice, din domenii ce țin de selecția, ameliorarea și îmbogățirea structural-funcțională a plantelor, animalelor, solului, apelor, atmosferei, precum și implementarea unor soluții interdisciplinare biotehnologice în informatică, cibernetică, sinergetică etc. Totodată, modalitățile și metodele biotehnologice, în dezvoltarea lor vertiginoasă, generează un șir de provocări și amenințări, uneori imprevizibile și involuntare, dar pe atât și de periculoase la adresa securității individuale a cetățeanului, cât și la adresa integrității și sănătății întregii comunități umane mondiale [4, p. 127].

Fenomenul bioeticii, încă de la primii săi precursori din prima jumătate a secolului XX, s-a manifestat ca un factor benefic și mobilizant pentru întreaga comunitate științifică, pentru opinia publică alertată de efectele dezastruoase ale crizei mondiale, cât și pentru clasa politică în continuă căutare de soluții în formă de politici și strategii generale în vederea conferirii unei direcții sustenabile progresului omenirii în ansamblu.

Bioetica în spațiul politic și sociocivilizațional se manifestă diferit, în dependență de caracteristicile de bază ale acestor spații, reieșind din setul de așteptări sociale față de metoda bioetică de asanare a crizei globale, cât și în funcție de scopurile și sarcinile concrete trasate în fața comunității științifice care coordonează lansarea bioeticii ca disciplină teoretico-metodologică dar și ca domeniu practic de implementare a valorilor și principiilor bioetice. Diversele diferențe culturale, religioase, etice, mentale, socio-politice sau tehnologico-economice, ca nivel de viață și standarde de calitate, caracteristice unui număr enorm de comunități umane ce populează planeta Pământ contribuie, pe de o parte, la fortificarea potențialului omenirii de a face față celor mai violente și distrugătoare efecte și rezultate ale crizei globale pluridimensionale, prin diversitatea pe care o creează, dar pe de altă parte, constituie un impediment în găsirea unor elemente sociocivilizaționale comune dintre diverse comunități, în vederea realizării

unei coordonări și organizări mai eficiente a omenirii în ansamblu, în condițiile necesității unei reacții coordonate și prompte a factorilor de decizie de cel mai înalt nivel la provocările crizei mondiale ce afectează diverse domenii ale vieții sociale. Identificarea elementelor și caracteristicilor etico-morale și civilizaționale comune tuturor comunităților umane, a metodelor și tehnologiilor sociale de dirijare și management societal devine cea mai importantă sarcină a bioeticii ca știință a supraviețuirii, ancorate adânc în contextul sociocivilizațional contemporan și cu o implicare plenară în spațiul politicului și al deciziilor strategice la nivel global [5, p. 47].

Pe de altă parte, depășirea și soluționarea crizei globale, diminuarea efectelor negative a acesteia pe termen mediu și lung este de neînchipuit acum în afara concepției securității în cel mai larg sens și a securității umane în particular [6, p. 38].

Baza teoretico-metodologică și noutatea concepției securității, aparținând Școlii de la Copenhaga și principalilor reprezentanți ai ei - Barry Buzan, Ole Waever și Jaap de Wilde, care sunt adepții lărgirii sferei de definire a fenomenului securității, a constat, mai cu seamă, în evidențierea a cinci sectoare noi specifice acestui fenomen, și anume: militar, politic, economic, societal și de mediu, care sunt principalele domenii ce determină securitatea colectivităților umane [7, p. 31]. Viziunea dată a făcut posibilă separarea și identificarea mai exactă a amenințărilor și vulnerabilităților, a cercetării mai atente a naturii și specificului acestora. Reieșind din această concepție ce vizează separare pe sectoare, se presupune că securitatea militară operează cu amenințările armate și vizează vulnerabilitățile interne ale statului în domeniul defensiv. Securitatea politică ține de stabilitatea sistemelor politice, a regimurilor de guvernământ și se referă la amenințări de securitate ce provin din specificul doctrinar-ideologic dominant în societate, precum și la vulnerabilități instituționale și funcționale ale comunității și statului. Securitatea economică, în viziunea reprezentanților Școlii de la Copenhaga, ține de amenințări și riscuri pentru bunăstarea populației, dar și de vulnerabilități economice a societății, precum răspândirea fenomenului sărăciei, a subdezvoltării, a lipsei sau insuficienței de resurse naturale, energetice sau financiare. Pe când, securitatea mediului, strict legată de domeniul precedent, cel economic, vizează amenințări pentru societate ce provin din natură, din starea ecologică a ei, totodată operând și cu vulnerabilități interne și limite logistice și de mentalitate care împiedică societatea și generațiile viitoare să beneficieze de un mediu înconjurător,

sustenabil și calitativ. Însă, sectorul securității societale, așa după cum a fost conceput de Barry Buzan, s-a dovedit a fi cel mai aproape de concepția securității umane, însemnând stabilitate comunitară, dezvoltare a tradițiilor de cultură și civilizație, a institutelor democratice și de familie, vizând riscuri provenite din insuficiența determinării identitare ori din conflicte interetnice sau religioase, referindu-se și la un șir de vulnerabilități interne similare, la amenințări externe cu scopul de a contrapune diverse grupuri sociale [8, p. 74]. Cu toate diferențele dintre sectoarele susmenționate ale securității, în concepția Școlii de la Copenhaga, acestea se află într-o permanentă interdependență organică și funcțională, determinând, astfel, o mai mare eficiență și coordonare a eforturilor de stabilizare și securizare [9, p. 83].

Odată cu încheierea războiului rece și căderea cortinei de fier, a devenit clar că goana înarmărilor și simpla deținere a armelor nucleare nu mai poate garanta securitatea statului și, cu atât mai mult a cetățenilor din statele ce posedă acest tip de armament, fiind supuși la o presiune psihologică semnificativă, conștientizând că pot fi ținta directă a unor atacuri cu arme asemănătoare din partea statelor rivale. În acest context, securitatea a fost necesar să fie conceptualizată în limite mult mai largi, iar dimensiunile non-militare a securității, cele ecologice, economice, de bunăstare și dezvoltare durabilă și altele, au devenit din ce în ce mai importante pentru perceperea securității de către persoana umană. În consecință, concepția dominantă tradiționalistă ce privea restrâns securitatea ca un domeniu al siguranței și bunăstării statelor pe arena internațională în concurență cu alte state, securitate ce nu poate fi obținută fără ajutorul forțelor militare, fiind garantată de acestea, a fost nevoită să ia în considerare factorul uman, dar nu de rând cu alți numeroși factori ce influențează în final starea de securitate pe mapamond, ci ca element fundamental al procesului de securizare. În acest fel, persoana umană devine atât subiect, cât și obiect de referință al procesului de asigurare a securității, iar starea de securitate a persoanei devine punctul de pornire al oricărui studiu din acest domeniu, inclusiv la nivel comunitar, național, regional sau global. Prin urmare, extrapolând concepția Școlii de la Copenhaga cu privire la securitate, în cel mai general sens posibil, putem să afirmăm că securitatea umană exprimă percepția individuală și a societății referitor la absența riscurilor, pericolelor și amenințărilor în adresa persoanei umane [10, p. 186].

Conceptul securității umane a fost promovat încă de la primele încercări de teoretizare, ca o viziune nouă, mai largă, asupra securității, care pune accentul pe individul uman, plasat în centrul tuturor eforturilor de asigurare a securității [11, p. 18]. Astfel că, securitatea prin această prismă nu mai e considerată simpla absență a războiului și a violenței dintr-o anumită regiune sau țară, ci constituie o abordare comprehensivă și complexă bazându-se pe trei piloni fundamentali:

1. Lipsa sau eliberarea de teamă, tratată și ca securitatea contra violențelor.

2. Eliberarea de nevoi ce țin de asigurarea cu alimente și hrană, a protecției personale, cu îngrijire medicală și securitatea sănătății sau de securitatea locuinței și mediului.

3. Libertatea de a trăi cu demnitate prin promovarea principiilor dezvoltării umane sustenabile, protecția drepturilor omului.

De la lansarea acestui termen, la sfârșitul sec. XX și începutul sec. XXI, concepția securității umane a devenit cu atât mai relevantă cu cât s-au intensificat conflictele civile în diferite zone de pe Mapamond, populația civilă devenind categoria socială cea mai vulnerabilă și afectată de consecințele acestor fenomene violente. Conceptul devine tot mai util din perspectiva aplicabilității sale practice, în situațiile post-conflict de restabilire a condițiilor esențiale și minime pentru o viață normală a populației civile. În acest context, drepturile internaționale ale omului, dreptul umanitar, conceptul protecției internaționale a refugiaților tot mai des sunt considerate ca surse teoretice, metodologice, dar și ca fundamente normative pentru concepția securității umane.

Problematica securității umane și terminologia specifică acesteia a fost utilizată pentru prima dată în actele oficiale ale Organizației Națiunilor Unite în anul 1992, și anume în ”Agenda pentru Pace: diplomatie preventivă, pacificare și menținere a păcii” – un raport în care Secretarul general al ONU la acel moment Boutros Boutros-Ghali marca necesitatea realizării unei ”*abordări integrate asupra securității umane*” în contextul proceselor de pacificare și menținere a păcii în epoca de după finalizarea Războiului Rece, cu scopul de a elucida cauzele profunde ale conflictelor de diferit nivel din acea perioadă de pe mapamond și din Europa, cu impact determinant asupra domeniilor economic, social și politic.

Însă cel mai cunoscut fapt care a consacrat pe plan mondial concepția referitor la securitatea umană a constituit momentul menționării acesteia în Raportul de Dezvoltare Umană al Programului Națiunilor Unite pentru

Dezvoltare din anul 1994 [12]. În cadrul acestui Raport, securitatea umană a fost prezentată ca o concepție nouă a securității ce impunea primatul asigurării securității persoanei și care venea să substituie conceptul tradițional al securității centrat pe siguranța statului. La fel, în Raportul din 1994 securitatea umană a fost definită într-un dublu sens ca eliberare de frică și ca eliberare de nevoi.

În martie 1999 Guvernul Japoniei în colaborare cu Secretariatul ONU a pus bazele unei inițiative importante precum înființarea Fondului de Trust pentru Securitate Umană al Națiunilor Unite. Obiectivul acestui fond a devenit acordarea suportului financiar și logistic pentru proiectele ONU în domeniul fortificării securității umane, precum și cele care au ca scop creșterea importanței impactului operațional al activităților de asigurare a securității umane.

Concepția securității umane a constituit unul dintre fundamentele Declarației Mileniului adoptată în septembrie 2000 la Summit-ul Mileniului de către 191 state, document care fixează Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM), în care Secretarul General al ONU Kofi Annan a îndemnat comunitatea internațională de a coopera cu scopul apropiării celor două obiective specifice concepției de securitate umană: realizarea eliberării de teamă și a eliberării de nevoi [13].

Concepția securității umane a suferit schimbări majore în anul 2004 prin referința la un șir întreg de amenințări la adresa securității umane identificate în Raportul Secretarului General al ONU Kofi A. Annan ”Panel la nivel înalt asupra amenințărilor, provocărilor și schimbării” (High level Panel on Treats, Challenges and Change)[14].

Au fost relevate asemenea tipuri de amenințări precum: cele economice și sociale, conflictele și rivalitățile interstatale, violența internă, războaiele civile, colapsul statului și genocidul, pericolul răspândirii armelor nucleare, radiologice, chimice și biologice, pericolul terorismului, criminalității transnaționale organizate. În consecință, a fost subliniată importanța parteneriatului dintre state și a cooperării internaționale pentru anihilarea și depășirea acestor pericole pentru securitatea umană.

O altă etapă de îmbogățire a conceptului securității umane a constituit anul 2005, când în documentul final al Summit-ului Mondial din acel an a fost menționat că ”toți indivizii umani, în special persoanele vulnerabile, au dreptul la eliberarea de frică și de nevoi, precum și la oportunitate egală de a se bucura de drepturile proprii și a-și dezvolta plener potențialul uman”

(paragraful 143 al Rezoluției 60/1 adoptate la 16 septembrie 2005 de Asamblăea Generală a ONU).

În consecința acestei explicații, în anul 2012 Asamblăea Generală a ONU a propus o viziune nouă general acceptată a conceptului de securitate umană reflectată în Rezoluția 66/290 adoptată la 10 septembrie 2012 [15]. Astfel că, securitatea umană a fost concepută ca o abordare comprehensivă ce vine în sprijinul statelor membre ale ONU pentru identificarea mai facilă a provocărilor globale de vârf la adresa supraviețuirii, vieții și demnității oamenilor. Securitatea umană este recunoscută ca făcând conexiunea dintre pace, dezvoltare și drepturile omului precum cele civile, politice, economice, sociale și culturale. Drept urmare al acestui document, este promovat și al treilea element intrinsec concepției securității umane, cel ce se referă la libertatea individului uman de a trăi cu demnitate, în afara sărăciei și disperării, pe lângă eliberarea de teamă și de nevoi, consfințite ca elemente de bază ale drepturilor omului încă din 1948 de la adoptarea de către ONU a Declarației universale a drepturilor Omului.

Scopul principal al acestui nou termen în domeniul securității a fost de a depăși limitele impuse conceptualizării fenomenului securității de sensul militar tradițional al ei. Noul sens al securității umane extinde către un nivel superior înțelegerea fenomenului în cauză, prezentându-l ca pe unul multidimensional ce cuprinde securitatea economică, alimentară, a sănătății, a mediului, securitatea personală, politică, a comunității etc. Astfel că, primele referințe la securitatea umană le găsim corelate cu problematica drepturilor omului ce s-a aflat în atenția ONU încă de la formarea acestei organizații mondiale, începând cu adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului din 1948, unde în articolul 3 este prevăzut că „Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale”.

Cercetând problematica securității umane în cel mai general și abstract mod, precum și suportul său conceptual și teoretico-metodologic, conchidem că aceasta, în mod inevitabil și organic, trebuie să se plaseze la interferența dintre cercetarea problematicii statului, reflectată în întreaga gândire socială și politică din antichitate până în prezent, pe de o parte, și studiul concepției despre ființa umană, tratată în mod foarte divers în întreaga istorie a gândirii umane [16, p. 63]. Dacă în antichitate problematica securității intereselor statului în competiție cu alte state a fost tratată ca fiind apanajul strict al organizațiilor și instituțiilor sociale, în strictă interdependență cu virtuțile și calitățile individuale ale conducătorilor statului, în perioada modernă și contemporană, studiul asupra naturii umane

lasă o tot mai semnificativă amprentă asupra înțelegerii rolului factorului uman în procesul de asigurare a securității atât a statelor, cât și a indivizilor [17, p. 11].

Eminamente, Omul reprezintă o ființă bio-psiho-socială deci securitatea umană inevitabil trebuie să se refere la cele trei planuri (componente) ale naturii sale: la aspectul biologic, psihic (spiritual), cât și la aspectul social. Or, securitatea înțeleasă la nivelul individului este condamnată să graviteze în jurul categoriilor de bunăstare și asigurare a demnității personale [18, p. 67].

Securitatea umană, într-o nouă interpretare, se referă nu doar la primatul protecției intereselor persoanei în fața celor de stat, dar, mai cu seamă, vizează protecția calității sau structurii calitative a subiectului protejat, adică a persoanei umane. Similar cu alte tipuri sectoriale de securitate (economică, energetică, alimentară, bancară etc.), securitatea umană are ca scop protecția dar și amplificarea (spre deosebire de alte forme sectoriale ale securității) a calităților umane, cele care contribuie la sporirea aprecierii persoanei atât a valorii sale în sine, cât și în raport cu societatea, prin prisma utilității și importanței individului uman pentru alți oameni, pentru progresul social, pentru păstrarea mediului înconjurător, pentru protecția naturii și a biosferei.

Tot așa cum securitatea alimentară, de exemplu, vizează și calitatea alimentelor propuse spre consum, nu doar volumul necesar, cantitativ vorbind, pentru asigurarea necesităților nutriționale ale societății, la fel și securitatea umană își propune protecția persoanelor în mod individual, dar și ca totalitate socială, prin asigurarea condițiilor de viață și trai, a necesităților fundamentale. Pe de altă parte, securitatea umană nu poate să facă abstracție de cel mai strategic scop al său de a educa, de a induce și forma prin amplificare și multiplicare a calităților și virtuților umane fundamentale care stau la baza progresului domeniului securității în cel mai larg sens posibil.

Totodată, devine important de urmărit procesul amplificării influenței factorului uman în cercetarea problematicii securității umane odată cu aprofundarea cercetărilor asupra acestei concepții. Deoarece, asigurarea durabilă și completă a securității individului uman nu poate fi efectuată fără asigurarea securității mediului firesc de viața a persoanei, se impune o nouă abordare a concepției securității umane, prin scoaterea în evidență a caracterului său biocentric care vine să înlocuiască caracterul antropocentric din cadrul primelor încercări de teoretizare a acestei concepții a securității umane. Securitatea biocentrică, deci, poate fi înțeleasă mai bine, ca o etapă

nouă a dezvoltării teoriei cu privire la asigurarea securității prin prisma intereselor individuale, schimbând accentul către asigurarea bunăstării individului uman doar în corelație directă cu asigurarea sustenabilă a bunăstării naturii și mediului înconjurător, a sociosferei ca parte a biosferei în cel mai vast sens posibil [19, p. 225]. Criza globală, deci, poate fi depășită în termeni previzibili, în contextul dezvoltării acestei noi abordări a securității umane cu specific biocentric, caracter promovat și educat prin intermediul concepției bioetice, ce e capabilă să îmbogățească metodologic și conceptual diverse domenii ale cunoașterii umane contemporane [20, p. 17].

Securitatea umană a constituit un derivat din concepția constructivistă a securității care trebuie să fie axată, potrivit reprezentanților acestui curent în studiile de securitate, pe interesele individuale ale persoanei umane și nu pe interesele comunității sau ale statului. Această concepție a securității umane se remarcă prin definirea celor două planuri de bază ale sale: libertatea de necesități și libertatea de frică, și trasează, de fapt, obiectivele bioeticii în domeniul politicii ce se referă la realizarea acestor deziderate. Libertatea de necesități se prezintă a fi un obiectiv de realizat, ca o stare în care necesitățile specifice persoanei umane, cele fiziologice, spirituale și sociopolitic, nu vor mai constitui un impediment în progresul său personal sau o sursă de insecuritate pentru individul uman în mediul social. Libertatea de frică însă, se remarcă ca o stare psihoemotivă prin care individul uman este scutit de grija și frica viitorului prin politici sustenabile și raționale, echitabile și participative.

Astfel deci, cauzele apariției conceptelor de ”securitate umană” și ”bioetică”, sunt apropiate și interdependente. Pe de o parte, termenul de securitate umană a fost generat, în principal, de necesitatea redimensionării conceptului de securitate prin accentuarea rolului deosebit al individului uman în procesul de asigurare a securității, iar în cazul bioeticii, sursa de bază în procesul său de apariție și fundamentare a constat în necesitatea găsirii unor soluții viabile la criza globală contemporană prin inițierea redimensionării elementului etico-moral ca unul fundamental în cadrul relațiilor dintre individ-societate-natură.

Sub aspect aplicativ, atât bioetica, cât și securitatea umană contribuie la soluționarea unei probleme de importanță majoră în plan mondial: definirea perspectivelor sistemului internațional și al civilizației umane în ansamblu de a contracara efectele negative ale crizei globale, abordată la nivelul însușirilor sale structurale propriu-zise, precum și la cel al factorilor

social și politici interni, cu raporturile lor multidimensionale și complexe pe care le posedă și le dezvoltă.

Extinderea domeniului bioeticii în spațiul politicului generează o interdependență directă a activității de dirijare și conducere socială cu sfera de cercetare referitor la colaborarea, corespunderea și dilemele care se manifestă dintre teoria și practica moralei și cele ale politicului. Corelația dintre etică și politică se modifică radical în contextul necesității elaborării, adoptării și implementării strategiei mondiale de asigurare a securității omenirii și a dezvoltării durabile în condițiile imperativului depășirii crizei globale [21, p. 19]. În așa fel, bioetica ca teorie generalizantă a concordării acțiunii socio-politice cu principiile, valorile, imperativele și normele morale cu referință la Viu, în scopul asigurării securității dezvoltării sociale în condițiile crizei globale pluridimensionale, are menirea să introducă într-un mod armonios și organic acceptabil, în relația dintre morală și politică nu doar un suflu nou și actualizat, dictat de necesitățile cele mai fundamentale ale societății umane la etapa contemporană de dezvoltare precum asigurarea securității sale în condițiile degradării irecuperabile atât a mediului înconjurător, cât și a resurselor naturale și umane, a calității vieții în proporțiile de până la declanșarea crizei, dar și o nouă viziune radical modificată și inovativă, menită să ridice la un nou nivel coraportul dintre politică și morală, în sens teoretic, dar și în plan practic – relația dintre clasa politică și normele, principiile sau valorile morale care primează și determină, dar și prefigurează istorico-conceptual într-o măsură covârșitoare, normele juridice.

Spre deosebire de tendința dominantă din cadrul metodologiei bioetice bazată pe principilism, constând din aplicarea, coordonarea și ralierea imperativelor, valorilor, principilor și normelor bioetice în cadrul cercetării științifice în raport cu obiectul investigat, metodologia specifică bioeticii politice, ca o nouă disciplină sintetică, capătă caracteristici pozitiviste de investigare măsurabilă, verificabilă și orientată către un rezultat imediat. Din această perspectivă a dominantei metodologice, se confirmă odată în plus că direcțiile și trendurile de dezvoltare pe care le adoptă disciplina bioeticii ca știință și practică ce se situează la interferența dintre reflecția filozofico-morală și domeniul biologiei, sunt fundamental diferite de cele pe care le înregistrează bioetica politică, ce manifestă semne și afinități pentru încadrarea acestei sfere de cercetare în categoria disciplinelor socio-politice, cu tendința clară de a se detașa nu doar obiectual, dar și metodologic de domeniul bioeticii, apropiindu-se organic și funcțional tot mai mult de

științele politice și studiile de securitate, prin relația specială cu problematica securității umane.

Totuși, obiectivul suprem de supraviețuire calitativă a omenirii în totalitatea ei, ne neglijându-se aspectele diversității culturale, etnice, religioase etc. împreună cu supraviețuirea întregii biosfere, în toată biodiversitatea ei, rămâne a fi un obiectiv maxim de realizat, dincolo de orice fel de apartenențe, atât pentru comunitatea civilă (savanți, opinie publică, businessmeni etc. ce au tendința să intervină în spațiul public pentru a-și promova părerile personale și de a-și urmări interesele private) cât și pentru societatea politică (politicieni și funcționari ce au datoria să urmărească interesul public).

REFERINȚE:

1. Scripcaru Gh., Ciucă A., Astărăstoe V., Scripcaru C. *Bioetica, științele vieții și drepturile omului*. Iași: Polirom, 1998. 237 p.
2. Поттер В.Р. *Биоэтика: мост в будущее*. Под ред. С.В. Вековшиной, В.Л. Кулиниченко, Киев: Видавец В. Карпенко, 2002. 216 с.
3. Potter V.R. *Global bioethics. Building on the Leopold Legacy*. Michigan: Michigan State University Press, 1988. 203 p.
4. Чешко В.Ф., Кулиниченко В.Л. *Наука, Этика, Политика: социокультурные аспекты современной генетики*. Киев: ПАРАПАН, 2004, 228 с.
5. Спринчан С. *Социосинергетические, биоэтические и политические аспекты обеспечения глобальной безопасности и выживания*. În: *Культурно-созидательный потенциал философии. Коллективная монография. / Отв. ред. проф. Т. Г. Лешкевич. Ростов н/Д.: Изд-во СКНЦ ВШ ЮФУ, 2014, с. 42-53*
6. Carpinschi A. *Cultura recunoașterii și securitatea umană*. Editura: Institutul European, Iasi, 2012, 252 p.
7. Buzan B. *Popoarele, statele și teama. O agendă pentru studiile de securitate internațională în epoca de după războiul rece*. Chișinău: Cartier. 2000. 386 p.
8. Sprincean S., Krasnova A. *The human security approach in the analysis of fundamentalism: political, cultural and bioethical aspects*. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice [Chisinau], Nr. 2, 2015, p. 73-83.*

9. Buzan B., Wæver O., de Wilde J. *Securitatea. Un nou cadru de analiză*. Editura: CA Publishing, Cluj-Napoca, 2011, 306 p.
10. Sprincean S. *Securitatea umană în contextul pericolelor și amenințărilor contemporane*. În: Conferința națională cu participare internațională "Știința în nordul Republicii Moldova. realizări, probleme, perspective", 25-26 sept. 2015, Bălți / col. red.: Capcelea Valeriu [et al.]. – Bălți : S. n. (Tipogr. "Indigou Color"). 2015. p.184-188
11. Kaldor M. *Securitatea Umană*. Editura: CA Publishing, Cluj-Napoca, 2010, 264 p.
12. *Raportul de Dezvoltare Umană al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare 1994*. <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-1994> (accesat 04.04.2016).
13. *United Nations Millennium Declaration. Resolution adopted by the General Assembly*.
<http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf> (accesat 11.04.2016).
14. *A more secure world: Our shared responsibility. Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change*, 141 p.
http://www.un.org/en/peacebuilding/pdf/historical/hlp_more_secure_world.pdf (accesat 11.04.2016).
15. *Rezoluția 66/290 adoptată la 10 septembrie 2012 de Adunarea Generală a ONU*.
<http://www.un.org/humansecurity/sites/www.un.org.humansecurity/files/hsu%20documents/GA%20Resolutions.pdf> (accesat 11.04.2016).
16. Leucea I. *Constructivism și Securitate Umană*. Editura: Institutul European, Iași, 2013, 226 p.
17. Țirdea T.N. *Problema asigurării securității umane din perspectiva principiului biosferocentrist și paradigmei noosferice: analiza teoretico-metodologică*. În: Bioetica, Filosofia și Medicina în strategia de asigurare a securității / Materialele Conf. a XIII-a Științ. Internaț., USMF, 26-27 martie 2008. Red. resp. T.N.Țirdea. Chișinău: CEP Medicina, 2008. P. 8-13.
18. Sprincean S. *Procese politice, bioetice și globaliste în perspectiva asigurării securității și progresului ființei umane*. În: Filosofia și perspectiva umană. / Materialele Conferinței Științifice consacrată Zilei Mondiale a Filosofiei, 21 noiembrie 2013. Chișinău: AȘM - Artpoligraf, 2014, p. 65-70.

19. Sprincean S. *Rolul securizării umane și al abordării bioetice în contextul promovării principiului sustenabilității în gestionarea crizelor globale.* În: ”Știința, educație, cultura”, conferința științifico-practică internațională: Materiale conferinței științifico-practice internaționale 4 februarie, 2016. Tom 1. Comrat: Univ. de Stat din Comrat (Tipogr. "A&V Poligraf"), p. 224-227
20. Ștefanachi B. *Globalizare, dezvoltare și securitate umană.* Sfera politicii, Vol. XIX, Nr. 12 (166), decembrie 2011, p. 13-23.
21. Țirdea T.N. *Bioetica și biopolitica în strategia de existență umană.* În: Știința, Tehnica și Medicina în strategia de existență umană / Materialele Conf. a VII-a Științ. Internaț., USMF, 24 aprilie 2002. Red. resp. T.N.Țirdea. Chișinău: CEP Medicina, 2002. P. 18-21.